

СИСТЕМА РОБОТИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЩОДО ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Підготувала:
практичний психолог
Гончарук Л.В.

Шкільному булінгу скажемо – Ні!

Знайомство з булінгом

Булінг – це агресивна і вкрай неприємна поведінка однієї дитини або групи дітей по відношенню до іншої дитини, що супроводжується постійним фізичним і психологічним впливом.

Кривдники можуть знайти безліч причин щоб цькувати дитину: зовнішність, що не вписується у загальноприйняті рамки, поведінка, думки, які не збігаються з думкою більшості, тощо.

Яскравими прикладами булінгу є словесні образи, навмисне неприйняття дитини до колективу, шантаж та навіть побиття.

"Успіхи у навчанні, матеріальні можливості та навіть особливості характеру можуть стати основою для булінгу. Крім того, жертвою булінгу може стати також той, кому складно спілкуватися з однолітками, хто поводить себе відлюдкувато чи, навпаки, провокативно", – зауважують психологи.

Частіше за все люди, що цькують, вважають, що це смішно і в цьому немає великої проблеми чи трагедії, а також, що дорослі не будуть звертати на це увагу.

Булінг у школі. Як його розпізнати?

Ознаки булінгу:

- Здійснюється навмисно
- Відбувається регулярно
- Нерівність сил
- Груповий процес
- Не закінчується сам по собі
- Має негативний психологічний вплив на всіх

Як розпізнати булінг:

1. Когось затискають в кутку приміщення.
2. Коли дорослий підходить до групки дітей вони, замовкають, розбігаються, різко змінюють діяльність (можуть обійняти «жертву», начебто все в порядку).
3. Один з учнів не обирається іншими (тобто перебуває в ізоляції).
4. Весь клас насміхається над одним і тим же учнем.
5. Використання дуже образливих прізвиськ.
6. Зовнішній вигляд (по обличчю одного з учнів: блідий, червоний (у плямах), в сльозах, наляканий, ознаки насильства на тілі).
7. Молодші школярі бояться зайти в туалет.
8. Школярі після уроків не розходяться, когось чекають біля школи.

Кібербулінг. Який він?

Кібербулінг – це булінг із застосуванням цифрових технологій. Він може відбуватися в соціальних мережах, платформах обміну повідомленнями (месенджерах), ігрових платформах та мобільних телефонах. Це неодноразова поведінка, спрямована на залякування, провокування гніву чи приниження тих, проти кого він спрямований. Приклади включають:

- поширення брехні про когось або розміщення фотографій, які компрометують когось, у соціальних мережах;
- надсилання повідомлень або погроз, які ображають когось або можуть завдати комусь шкоди, через платформи обміну повідомленнями;
- видання себе за когось іншого/іншу і надсилання повідомлень іншим людям від його/її імені.

Особистий булінг та кібербулінг часто пов'язані між собою. Але кібербулінг залишає цифровий слід – записи, який може слугувати доказами, що дозволять зупинити цькування.

Ризик неминучий

Булінг — є гостросоціальною проблемою, адже не проходить безслідно для жертв, свідків і навіть для кривдників. Булінг — це не нормально, бути агресором — не круто.

Донедавна проблему булінгу замовчували та ігнорували. Її не помічали діти, батьки та педагоги.

Лише в 2019 році до Закону України «Про освіту» додали пункт щодо протидії булінгу. Цей закон передбачає адміністративну відповідальність та покарання у вигляді штрафу або громадських робіт.

Причини та наслідки булінгу

Причина булінгу.

Найголовнішою проблемою, що стосується цькування в школі, експерти називають розрив між поколіннями. Посилення цінностей індивідуалізму в суспільстві, який витісняє на другий план цінності сім'ї, та розвиток інформаційних технологій, що дозволяє дітям самотійно

отримувати необхідну інформацію, призвели до того, що батьки втратили монополію на свій авторитет по відношенню до дитини.

В більшості випадків дорослі ігнорують факти насилля між дітьми. Лише третина дорослих у таких ситуаціях стає на бік постраждалої дитини. Така реакція підриває довіру дітей до вчителів та батьків.

Наслідки шкільного насилля

Жертви булінгу переживають важкі емоції – почуття приниження та сором, страх, розпач і злість. Булінг вкрай негативно впливає на соціалізацію жертви, спричиняючи:

- неадекватне сприйняття себе – занижену самооцінку, комплекс неповноцінності, беззахисність;
- негативне сприйняття однолітків – відсторонення від спілкування, самотність, часті прогули в школі;
- неадекватне сприйняття реальності – підвищену тривожність, різноманітні фобії, неврози;
- девіантну поведінку – схильність до правопорушень, суїцидальні наміри, формування алкогольної, тютюнової чи наркотичної залежності.

Як уникнути булінгу?

1. Не ігнорувати будь-які прояви агресивної або провокативної поведінки учнів. Негайно втручатися у конфлікт. Помітивши або запідозривши прояви булінгу, негайно повідомляти адміністрації навчального закладу, залучати психологічну службу до вирішення проблеми.
2. Ні в якому разі не ставати бік одного з учасників конфлікту. Ретельно аналізувати причини виникнення булінгу. Бути неупередженими у своїх оцінках, діях і висловлюваннях.

3. Говорити з учасниками конфлікту наодинці. Не вимагати публічних пояснень чи вибачень. Створити всі умови для того, щоб уникнути повторення ситуації.
4. Розказати дітям, що таке насилля. Можливо, булери самі потерпають від чийось агресії (батьків, старших братів або сестер) і просто копіюють знайому модель поведінки.
5. Намагатися створити у класі атмосферу довірливого спілкування, шукати спільні інтереси, намагатися об'єднати дітей.
6. Бути прикладом толерантного і виваженого ставлення до оточуючих.
7. Показати дитині, що вона не сама у біді, вона може розраховувати на вашу підтримку і допомогу.

Стоп агресії

Як наразі виглядає механізм з протидії цькуванню у ЗОШ с.Іванів

1. Якщо дитина стала свідком булінгу в школі, передусім вона може розказати про це батькам, вчителю, психологу або безпосередньо директору.
2. Дитина може звернутись на гарячу лінію ГО «Ла Страда - Україна» з протидії насильству в сім'ї або із захисту прав дітей; до соціальної служби з

питань сім'ї, дітей та молоді; Національної поліції України; Центру надання безоплатної правової допомоги.

3. Усі контактні номери розміщені на інформаційній дошці, а також на сайті школи (if26.if.ua).

Адміністративна відповідальність за булінг

Відтепер такі дії вважаються правопорушенням і тягнуть за собою адміністративну відповідальність у вигляді штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (наразі це – 850-1700 грн.) або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин. Якщо булінг вчинено групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, штраф від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян — 1700-3400 грн. або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Слід зазначити, що за правопорушення дітей до 16 років несуть відповідальність їхні батьки. За свої дії громадяни від 16 років несуть відповідальність особисто. Також передбачено і відповідальність за приховування випадків булінгу, а це 850-1700 грн. або виправні роботи до 1 місяця з відрахуванням 20% заробітку.

Анкетування «Чи піддаєшся ти насиллю в школі?»

Запитання	Так	Ні	Не знаю
-----------	-----	----	------------

1. Як ти вважаєш, чи потрібно реагувати на насильство (якщо воно скоєне на твою адресу)?			
2. Чи є насилля з боку школярів у твоєму класі?			
3. Учні, схильні до різноманітних проявів агресивної поведінки, та булінгу є у твоєму класі?			
4. На вашу думку, психологічне насильство при третируванні переважає над фізичним?			
5. Чи завжди суб'єкти, що скоюють насильство є покараними?			
6. Особисто ти ставишся до проявів агресії негативно?			
7. Таке негативне явище, як булінг, можна проігнорувати?			
8. Булінг, на твою думку, один із найбільш негативних проявів не схвалюваної з боку суспільства поведінки.			
9. Негативні звички (куріння, алкоголь, наркотики) – є основним джерелом виникнення булінгу?			
10. Як ви думаєте, чи можна уникнути насильства у школі?			
11. Ти можеш протистояти тиску з боку булерів?			
12. Ти знаєш, до кого звернутись по допомогу у випадку булінгу?			
13. Ти зможеш підтримати жертву третирувань та цькувань?			

Профілактика насильства та агресії

Види та наслідки домашнього насильства

Домашнє насильство має свої форми, а саме:

1) економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

2) психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

3) сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші

правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

4) фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

НАСЛІДКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Психологічні наслідки:

- почуття провини;
- почуття сорому;
- замкненість;
- страх спілкування;
- низька самооцінка;
- зневіра у собі;
- депресія;
- відчай;
- небажання жити.

Фізичні наслідки:

- ушкодження частин тіла та внутрішніх органів різного ступеня тяжкості;
- переломи кісток, каліцтва і смерть;
- інфекційні хвороби, хвороби, які передаються статевим шляхом, та/або травми геніталій у випадках сексуального насильств

Сім'я без насильства

Щоб дитина стала людиною, батьки повинні стати опорою та гарантом його гармонійного особистісного становлення. Перед батьками постають питання: «як виховувати?», «як привчити дитину до дисциплінованості?», «чи треба карати за провину?». На жаль, іноді батьки забувають, або не усвідомлюють межі між дисципліною та тим, що зветься «домашнім насильством».

Насильство в сім'ї – це будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносить йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю. (Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», розділ I, ст.1).

Домашнє насильство – це система поведінки, а не окремий випадок!

Отже, перш ніж карати дитину «за щось», «для чогось», зрозумійте: не можна примусити дитину щось зрозуміти – треба підвести її до розуміння того, як слід робити. Правильно виховати можна лише підвищенням рівня конкретної особистості, розвитком почуття її гідності, особливості, поваги до себе як Людини. Насилля породжує насилля. Покарання призводить до покарання. Це прояви жорстокого ставлення до дитини.

Сім'я має бути простором без насилля!

Профілактика насильства та агресії

Одним із найважливіших напрямів профілактичної діяльності, спрямованої на протидію насильству є просвітницька робота серед дітей та молоді. Одним із важливих заходів профілактики насильства в освітньому середовищі є формування у здобувачів освіти умінь і навичок розвитку і підтримки здорових міжособистісних відносин. Для цього до освітнього плану закладу освіти необхідно включити програми, які навчають дітей навичкам керування своєю поведінкою, шанобливого ставлення до однолітків і дорослих, конструктивного вирішення конфліктів, самостійного прийняття рішень. Важливо, щоб у рамках таких програм також обговорювалися питання, пов'язані з сексуальним і репродуктивним здоров'ям і поведінкою. Подібні програми допомагають учням засвоювати загальнолюдські цінності, вчитися поважати права і гідність людини, гендерну рівність і різноманіття, формуватися як особистість, підвищувати самоповагу і зміцнювати самооцінку.

Протидія насильству

Які існують заходи щодо протидії насильству?

- § **Терміновий заборонний припис** стосовно кривдника (поліцією до 10 днів; лише у випадках домашнього насильства)
- § **Обмежувальний припис** стосовно кривдника (судом до 6 місяців; у випадках домашнього насильства)
- § **Взяття на профілактичний облік** кривдника та проведення з ним профілактичної роботи (поліцією; у випадках домашнього насильства)
- § Направлення кривдника на **проходження програми для кривдників** (судом або за згодою; у випадках домашнього насильства)

Моя родина вільна від насильства

Захистимо дітей від насильства та жорстокої поведінки. Покарання за насильство

[Закон України №2227-VIII](#) набув чинності 11 січня 2019 року. Ухвалені зміни, серед іншого, стосуються криміналізації домашнього насильства (ст. 126-1 КК), примушування до шлюбу (ст. 151-3 КК), незаконного проведення абортів або стерилізації (ст. 152 КК), запровадження обмежувальних заходів щодо особи, яка вчинила домашнє насильство (ст. 92-2-1 КК), а також кримінальної відповідальності за невиконання обмежувальних заходів або обмежувальних приписів, не проходження програми для кривдників (ст. 390-1 КК). Також зміни до кримінального законодавства закріплюють оновлений підхід до злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Домашнє насильство, всі форми сексуального насильства, а також вперше тяжкі форми психологічного насильства, що підпадають під кваліфікацію як злочин, караються громадськими роботами, арештом або позбавленням волі (на строк до 2 років).

